

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 92 0 P 046249 21 Rev
Banjaluka: 7.4.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednica vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M.S., A.S., B.T., A.K., Z.M., Z.K. i N.J., koje zastupa punomoćnik K.K., advokat iz S., protiv tužene Opština V., koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpsk, radi isplate, vrijednost spora 47.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljene protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 92 0 P 046249 21 Gž 2 od 6.7.2021. godine, na sjednici održanoj 7.4.2022. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, ukidaju se obe nižestepene presude i tužba tužitelja odbacuje.

Obavezuju se tužitelji da tuženoj isplate na ime naknade troškova postupka iznos od 7.800,00 KM.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Vlasenici broj 92 0 P 046249 19 P 3 od 26.3.2021. godine, obavezana je tužena da tužiteljima po osnovu faktičke eksproprijacije za porušene objekte sagrađene na k.č. broj 1/38, površine 22 m² i na k.č. broj 7763/1 (tačno je 773/1) i k.č. broj 775, površine 25 m², isplati na ime naknade štete iznos od 47.000,00 KM, i to svakom od tužitelja iznos od po 6.714,28 KM (po 1/7 dijela), sa zakonskom zateznom kamatom počev od 20.4.2018. godine do isplate, te na ime naknade troškova postupka iznos od 11.337,27 KM, sve u roku od 30 dana po pravosnažnosti presude.

Presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 92 0 P 046249 21 Gž 2 od 6.7.2021. godine, žalba tužene je djelimično usvojena i prvostepena presuda preinačena u dijelu odluke o zateznim kamatama, tako što je određeno da teku počev od 26.3.2021. godine umjesto od 20.4.2018. godine.

U preostalom dijelu žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužena revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i zahtjev odbije ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja naveden u izreci prvostepene presude.

U toku postupka utvrđeno je:

da je odlukom CRPC broj ... od 5.3.2002. godine utvrđeno da je na 1.4.1992. godine, A.S. bio savjesni posjednik nekretnina označenih kao k.č. broj 396, 773/1 i 775 upisanih u p.l. broj 611 k.o. V. i da su na tim nekretninama postojali izgrađeni objekti;

da su M.S.1, M.S.2. i Z.S. nasljednici A.S., čiju zaostavštinu su činile nekretnine označene kao k.č. broj 775, kuća i zgrada površine 25 m² i k.č. broj 773/1, kuća i zgrada površine 22 m², upisane u p.l. broj 611 k.o. V.; da je Z.S. umrla 1991. godine i da su M.S.1 i M.S.2., temeljem rješenja o nasljeđivanju Osnovnog suda u Vlasenici broj O-... od 29.7.2004. godine, proglašeni njenim nasljednicima sa dijelovima od po 1/2 na nekretninama upisanim u p.l. broj 611 k.o. V.;

da je temeljem rješenja Općinskog suda u Sarajevu broj ..., koga je donijela notar V.T. notarskim spisom broj UPP ... od 4.5.2015. godine, okončan ostavinski postupak iza M.S.2. tako što je za zakonskog nasljednika sa 1/1 dijela proglašen M.S.1 (brat ostavitelja); da je isti notar donio 25.8.2015. godine Dopunsko rješenje o nasljeđivanju kojim je M.S.1 proglašen za zakonskog nasljednika na nekretninama upisanim u zk. ul. broj 33 k.o. SP V. i p.l. broj 611/9 k.o. V., sa 1/1 dijela;

da je Skupština Opštine V. donijela 26.6.1998. godine rješenje broj ... o „izuzimanju nacionalizovanog neizgrađenog građevinskog zemljišta u svrhu uređenja građevinskih parcela za izgradnju gradskog trga“; da je tim rješenjem, između ostalih, izuzeto i zemljište A.S. označeno kao „k.č. broj 775, kuća i zgrada površine 25 m²“ i „k.č. broj 773/1, kuća i zgrada površine 22 m²“, upisano u p.l. broj 611 k.o. V., kome po starom katastarskom operatu odgovaraju k.č. broj 1/38 i 5/146 upisane u zk. ul. broj 162 i 163 k.o. V.; da je tačkom III ovog rješenja određeno da će se ranijim korisnicima odrediti naknada za izuzeto zemljište, u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i Odlukom opštine V. o visini naknade za izuzeto zemljište;

da su tužitelji M.S.2. i M.S.1 podnijeli 8.11.2004. godine tužbu Osnovnom sudu u Vlasenici protiv tuženih Opštine V. i Republike Srpske radi naknade štete u iznosu od 123.000,00 KM, *na ime porušenih objekata* izgrađenih na k.č. broj 775, kuća i zgrada površine 25 m² i k.č. broj 773/1 kuća i zgrada površine 22 m² i naknade štete u iznosu od 3.000,00 KM, *na ime vrijednosti uništenih pokretnih stvari u objektima*;

da je prvostepenom presudom Osnovnog suda u Vlasenici, broj P-264/04 od 13.6.2006. godine, tužbeni zahtjev tužitelja odbijen u cijelosti, a drugostepenom presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu, broj 014-0-Gž -06-000 648 od 18.6.2008. godine, odbijena je žalba tužitelja i potvrđena prvostepena presuda; da je presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, broj 118- 0 –Rev-08-000 925 od 28.1.2010. godine, odbijena revizija tužitelja; da je revizionni sud ocjenio osnovanim prigovor zastarjelosti potraživanja kod utvrđenja da su poslovni objekti porušeni tokom ratnih dejstava između mjeseca aprila i mjeseca novembra 1992. godine, a da je tužba podnesena 8.11.2004. godine tj, po proteku objektivnog rok zastare iz člana 376 stav 2 ZOO, računajući ga od 19.6.1996. godine (kada je proglašen prestanak rata i ratnog stanja);

da je M.S.1 17.6.2016. godine podnio tužbu Osnovnom sudu u Vlasenici protiv tužene Opštine V., sa zahtjevom da se tužena obaveže da mu *na ime protupravnog oduzimanja zemljišta i protupravnog rušenja dva poslovna objekta površine 22 m² i 25 m²* isplati naknadu štete; da je presudom Osnovnog suda u Vlasenici broj 92 0 P 046249 16 P od 20.4.2018. godine, koja je potvrđena presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 92 0 P 046249 18 Gž od 10.10.2018. godine, tužitelju dosuđena naknada na ime porušenih poslovnih objekata u iznosu od 22.062,84 KM sa zateznom kamatom počev od 20.4.2018. godine do isplate; da je rješenjem Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj 92 0 Mal 046249 19 Gvl od 18.6.2019. godine, usvojen prijedlog tužene za ponavljanje postupka, ukinute obe nižestepene presude i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje;

da su tužitelji iz ove parnice nasljednici umrlog M.S.1 (umro ...2017. godine), na osnovu rješenja o nasljeđivanju Osnovnog suda u Vlasenici broj 92 0 O 054225 19 O od 6.11.2019. godine;

da su tužitelji podneskom od 9.1.2020. godine opredjelili tužbeni zahtjev tako što traže da se tužena obaveže da im na ime naknade štete za *protupravno rušenje dva poslovna objekta površine 22 m² i 25 m²* isplati iznos od 22.062,84 KM sa zateznom kamatom;

da je vještak građevinske struke D.J. u nalazu i dopuni nalaza, procijenio građevinsku vrijednost za oba poslovna objekta na iznos od 1.000,00 KM/m², pa su tužitelji nakon izjašnjenja vještaka na ime naknade tražili isplatu iznosa od 47.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 20.4.2018. godine do isplate.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240 stav 2 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 54 i 61 Zakona o eksproprijaciji Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 112/06, 37/07, 66/08, 110/08 i 79/15) - u daljem tekstu: ZE) , u vezi sa članom 376 Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Cijeneći da se u konkretnom slučaju radi o tzv. faktičkoj eksproprijaciji, a ne o naknadi štete, prvostepeni sud odbija prigovor presuđene stvari (zasnovan na postojanju presude u predmetu broj P-264/04) i prigovor zastarjelosti potraživanja.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužene i potvrđuje prvostepenu presudu u dijelu odluke o glavnom zahtjevu, dok je žalbu djelimično usvojio u dijelu koji se odnosi na zatezne kamate.

Prihvatajući da se radi o faktičkoj eksproprijaciji, drugostepeni sud prihvata i ocjenu o neosnovanosti prigovora presuđene stvari i prigovora zastarjelosti potraživanja.

Drugostepena odluka je donesena uz povredu procesnog i materijalnog prava, na što se revizijom osnovano ukazuje.

Revizija ukazuje na pogrešnu ocjenu osnovanosti prigovora presuđene stvari i prigovora zastarjelosti potraživanja.

U ovoj pravnoj stvari nižestepeni sudovi nalaze da je riječ o faktičkoj eksproprijaciji kod koje se, po logici stvari, ne traži da je došlo do formalne eksproprijacije zemljišta da bi vlasnik nekretnine ostvario zakonsko pravo na pravičnu naknadu. Odnos faktičke eksproprijacije nastaje prilikom izgradnje puteva, infrastrukuralnih ili drugih objekata od javnog interesa, iako ne postoji prethodno donesena odluka o eksproprijaciji nekretnine koja će biti obuhvaćena izvedenim radovima. Ovakvo postupanje dovodi do ugrožavanja i povrede subjektivnih građanskih prava vlasnika nepokretnosti, bilo da su u pitanju fizička ili pravna lica.

Kroz institut faktičke eksproprijacije štite se vlasnici nekretnine u odnosu na korisnika eksproprijacije, koji izvodi radove od javnog interesa na zemljištu koje nije i formalno prethodno eksproprijirano. Faktičkim zauzimanjem nepokretnosti, bez prethodno donesene odluke o opštem interesu ili bez rješenja o eksproprijaciji, korisnik eksproprijacije povrjeđuje pravo vlasništva drugog lica i na taj način ima mjesta da se sporni odnos posmatra sa stanovišta člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

Rješenje Skupštine opštine V. doneseno je temeljem odredbe člana 25 stav 1 Zakona o građevinskom zemljištu („Službeni list SRBiH“, broj 34/86, 1/90 i 29/90) koji propisuje: „Skupština opštine donosi rješenje o preuzimanju iz posjeda neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta radi privođenja trajnoj namjeni, odnosno radi uređenja za građenje“.

Tužitelji nisu tvrdili niti dokazivali da je predmetno rješenje poništeno ili na drugi način stavljeno van snage, odnosno da su pokrenuli postupak pred nadležnim upravnim organom kojim bi se ovo rješenje proglasilo ništavim. Sudovi u parničnom postupku ne mogu preispitivati zakonitost akta tužene o izuzimanju građevinskog zemljišta, bilo da se radi o primjeni pravila Zakona o opštem upravnom postupku ili o primjeni materijalnog prava na kom je rješenje zasnovano, jer na to nisu ovlašćeni zakonskim propisima. Zakonitost i pravilnost konačnih i pravosnažnih akata može se ispitivati samo u upravnom postupku ili eventualno u upravnom sporu ako je takva mogućnost propisana zakonom. Stoga ni eventualne propuste organa tužene koje su počinjene u postupku donošenja rješenja o izuzimanju zemljišta (tužitelji su navodili da njihov prednik nije učestvovao neposredno u postupku), sud iz već datih razloga ne može cijeliti u parnici.

Dakle, u konkretnom slučaju postoji pravosnažno i konačno rješenje o izuzimanju zemljišta što ukazuje da se ne radi o faktičkoj eksproprijaciji, bez obzira da li je ili nije tužiteljima za to zemljište isplaćena naknada koja im je priznata po pravilima ZE. U svakom slučaju, tužitelji imaju pravo da u postupku pred nadležnim upravnim organom ostvaruju pravo na naknadu, odnosno ako taj postupak ne završi sporazumom da svoje pravo na naknadu za izuzeto zemljište ostvare u sudskom postupku.

Prednik sadašnjih tužitelja (M.S.1 zajedno sa bratom M.S.2.) je 2004. godine pokrenuo parnicu radi naknade štete za porušene poslovne objekte, koju naknadu su tražili u iznosu od 123.000,00 KM. U tom predmetu koji je dobio poslovni broj P-264/04 njihov zahtjev je odbijen presudom prvostepenog suda broj P-264/04 od 13.6.2006. godine, a prvostepena presuda je potvrđena odlukom drugostepenog suda broj 014-0-Gž -06-000 648 od 18.9.2008. godine, dok je Vrhovni sud odbio reviziju tužitelja odlukom broj 118- 0 –Rev-08-000 925 od 28.1.2010. godine.

Tužitelji u ovoj parnici traže naknadu štete za *protupravno rušenje dva poslovna objekta površine 22 m² i 25 m²* u iznosu od 47.000,00 KM. Nije sporno da je riječ o istim poslovnim objektima za koje je naknada štete zahtjevana u parnici broj P-264/04.

Sud nije vezan za pravni osnov koji je u tužbi naveo tužitelj (član 53 stav 3 ZPP), već će o osnovanosti zahtjeva, na temelju utvrđenog činjeničnog stanja, odlučiti primjenom pravila za koja smatra da su mjerodavna u konkretnom slučaju, neovisno o tome da li je tužitelj i kako kvalificirao svoje pravo čiju zaštitu traži.

Stav je ovog suda da se, kada je u pitanju zahtjev za isplatu naknade za porušene poslovne objekte, pravni osnov ne nalazi u faktičkoj eksproprijaciji već u naknadi štete.

S obzirom da su relevantne činjenice na kojima se zasniva zahtjev iste i u parnici broj P-264/04 i u konkretnoj (da su oba objekta srušena u ratnim dejstvima tokom 1992. godine), da postoji identitet stranaka (tužitelji su sljednici umrlog tužitelja M.S.1, a Opština V. je bila tužena) i identitet zahtjeva (naknada štete), stav je ovog suda da je prigovor presuđene stvari osnovan.

Odredbom člana 196 stav 2 ZPP je propisano da sud u toku cijelog postupka (što uključuje i postupak po reviziji) po službenoj dužnosti pazi da li je stvar pravosnažno presuđena, i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kome je već pravosnažno odlučeno, odbacuje tužbu.

Jedno od osnovnih obilježja vladavine prava jeste načelo pravne sigurnosti koje zahtijeva da se tamo gdje je sudskom odlukom konačno odlučeno o nekom pitanju, ta odluka ne smije dovesti u pitanje (Evropski sud za ljudska prava, aplikacija broj 41183/02 ECHR 2006, J. protiv BiH), osim u zakonom predviđenim slučajevima, tj. povodom vanrednih pravnih lijekova, a nikako u drugom sudskom postupku.

Slijedi da su se nižestepeni sudovi, u konkretnom slučaju, ponovno upustili u odlučivanje o naknadi štete za porušene poslovne objekte, iako u vezi sa tim zahtjevom već postoji pravosnažna odluka, iz čega proizilazi da se radi o presuđenoj stvari (*ne bis in idem*), pa se između istih stranaka o istom zahtjevu zasnovanom na istom činjeničnom osnovu nije moglo ponovno suditi.

Iako je za odluku po reviziji dovoljno utvrđenje postojanja pravosnažno presuđene stvari, ovaj sud nalazi potrebnim da se izjasni i o istaknutom prigovoru zastarjelosti potraživanja jer je u pitanju materijalnopравни prigovor koji takođe, ako je osnovan, vodi odbijanju tužbenog zahtjeva.

Kada je u pitanju zahtjev za isplatu naknade u slučajevima faktičke eksproprijacije (što ovdje kao što je rečeno nije slučaj) ti zahtjevi ne podliježu zastari, jer se ne radi o zahtjevu za naknadu štete (član 155 ZOO), pa nema mjesta ni primjeni odredbe člana 376 stav 1 i 2 ZOO. Ovaj stav je Građansko upravno odjeljenje Vrhovnog suda Republike Srpske zauzelo na sjednici održanoj dana 07.02.2014. godine pod brojem 118-0-SuI-14-000 049.

S druge strane kada se radi o naknadi štete (što je ovdje slučaj) ti zahtjevi podliježu zastari, s tim da sud na zastaru ne pazi po službenoj dužnosti već po prigovoru protivne stranke koji je u ovom postupku blagovremeno istaknut, a ponovljen i u reviziji.

Subjektivni rok zastare naknade štete iznosi 3 godine i računa se od dana saznanja za štetu i za lice koje je štetu učinilo (član 376 stav 1 ZOO), a objektivni 5 godina i računa se od dana kada je šteta nastala (stav 2).

Tužba kojom je pokrenut ovaj postupak podnesena je 17.6.2016. godine, a tužitelji nisu osporili utvrđenje da su oba poslovna objekta porušena ratnim dejstvima u periodu do mjeseca novembra 1992. godine, pa je to vrijeme za koje se može uzeti da je šteta nastala i od kada teče objektivni rok zastare. Zastarni rokovi počeli su teći od 19.6.1996. godine, kada je odlukom NS RS broj ... („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 15/96) ukinuto ratno stanje i stanje neposredne ratne opasnosti.

Objektivni zastarni rok od 5 godina, računajući ga od 19.6.1996. godine, istekao je do donošenja odluke CRPC broj ... od 5.3.2002. godine, odnosno do podnošenja tužbe 8.11.2004. godine kojom je pokrenuta parnica broj P -264/04, pa time i do 17.6.2016. godine kada je podnesena tužba kojom je pokrenuta konkretna parnica. Tužitelji nisu tvrdili ni dokazivali da su preduzimanjem drugih radnji (podnošenjem prijave Domu za ljudska prava, podnošenjem zahtjeva za povrat imovine i sl.) doveli do prekida zastare u smislu odredbe člana 388 ZOO.

Dakle, sve i da ne postoji presuđena stvar, zahtjev bi se morao odbiti zbog zastarjelosti potraživanja.

S obzirom da je tužbeni zahtjev tužitelja odbijen i da je tužena istakla zahtjev za naknadu troškova postupka (opredjeljen na zapisniku sa ročišta za glavnu raspravu od 15.2.2021. godine na iznos od 7.800,00 KM), sud je temeljem odredbe člana 386 stav 1, 387 stav 1, 395 stav 1 i 2, 396 stav 1 i 2 i 397 stav 2 ZPP u vezi sa članom 2. tarifni broj 2 Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“, broj 68/05) i članom 37 stav 3 Zakona o pravobranilaštvu Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 7/18), odlučio kao u izreci.

Tužena nije istakla zahtjev za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe protiv prvostepene presude niti za sastav revizije, pa sud te troškove nije ni uzeo u obzir kod odlučivanja.

Primjenom odredbe člana 67 stav 1 tačka 4 ZPP u vezi sa odredbom člana 196 stav 2 i člana 249 stav 2 istog zakona, revizija je usvojena i tužba tužitelja odbačena.

Predsjednica vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić